

พัฒนาการของการบริหารจัดการธุรกิจเพลงอินดี้ในประเทศไทย

ในบทนี้ ได้ทำการศึกษาถึงพัฒนาการของการบริหารจัดการธุรกิจเพลงอินดี้ในประเทศไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากบุคคลผู้เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ ทั้งศิลปิน สื่อมวลชน ผู้จำหน่าย และบุคคลที่ทำงานอยู่ในวงการเพลงอินดี้ ที่มีส่วนในการเผยแพร่และมีส่วนร่วมในการพัฒนางานเพลงอินดี้ ได้แก่ คุณยุทธนา บุญอ้อม คุณรุ่งโรจน์ อุปลัมโพธิวัฒน์ คุณธนชัย อุชชิน คุณตุล ไชยกุลเกียรติ คุณธนโชติ เพียรเสมา คุณชาญยุทธ เกรียงไกร และจากศิลปินอินดี้อื่น ๆ อีกหลาย ๆ ท่าน นอกจากนี้ยังศึกษาข้อมูลจากเอกสารอื่น ๆ ประกอบ อีกด้วย

พัฒนาการของธุรกิจเพลงอินดี้ในประเทศไทย

ธุรกิจเพลงในประเทศไทยนั้นได้มีการเติบโตและขยายตัวทางมูลค่าธุรกิจเพิ่มขึ้นมากมาย ในขณะที่มีบริษัทเพลงขนาดใหญ่มากมายหลายบริษัท ทั้ง บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) บริษัท อาร์เอส โปรโมชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัท โซนี่ มิวสิค บีอีซี เทโร จำกัด บริษัท เบเกอรี่ มิวสิค จำกัด เป็นต้น เจริญเติบโตในระบบธุรกิจเทปเพลง แต่ยังมีค่ายเพลงขนาดเล็ก ๆ ที่มีการทำงานกันอย่างเป็นอิสระไม่ยึดติดกับระบบการทำงานแบบบริษัทใหญ่ เกิดขึ้นในระบบธุรกิจเทปเพลงควบคู่กันไปกับบริษัทเทปเพลงขนาดใหญ่ด้วย ซึ่งสามารถแบ่งยุคของ เพลงอิสระ หรือเพลงอินดี้ ได้ดังนี้

4.1 เพลงอินดี้ ยุคก่อตั้ง (ก่อนปี พ.ศ. 2532-2536)

จุดเริ่มต้นก่อนที่จะเรียกเพลงอินดี้ นั้น ก่อกำเนิดมาจากเพลงใต้ดินหรือ (Underground) ก่อนซึ่งจัดว่าเป็นการทำงานอย่างเป็นอิสระโดยแท้จริง เพลงใต้ดิน เป็น ผลงานเพลงที่เกิดจากกลุ่มคนสร้างสรรค์ดนตรีที่มุ่งเน้นปรัชญา ความคิด และมีลักษณะเฉพาะของตนเอง เป็นความรู้สึกที่ต้องการสื่อออกมา นำเสนออุดมการณ์ มีเรื่องราวและท่วงทำนองซึ่งผ่านการคิดค้นขึ้นมาด้วยตัวของตัวเอง เป็นความรู้สึกที่ต้องการสื่อออกมาจากใจจริงๆ สร้างสรรค์ผลงานออกมาด้วยความบริสุทธิ์ใจ โดยไม่ได้มองว่าตลาดจะให้ความสนใจมากน้อยแค่ไหน เมื่อทำเทป ซีดี ออกมา แล้วก็ขายกันใต้ดิน ทำเอง ขายเอง ตระเวนเดินทางเล่นดนตรีพลาซายพลาซอ อาจจะมีวงบ้างประปรายตามแผงเทปบางแผง ไม่มีการเปิดตามสถานีวิทยุ ไม่มีค่ายเทปหรือนายทุนเข้ามาจัดการวางแผนโปรโมท ผลิตและจัดจำหน่ายให้ ไม่มีทำแผนการการโปรโมทอย่างจริงจังและ

ต่อเนื่องให้ ไม่มีโอกาสได้ออกทีวี อาจจะมีเพียงโปสเตอร์และสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกลุ่มที่เห็นคุณค่าใน
ตัวผลงานของพวกเขาอย่างแท้จริงกล่าวถึงเท่านั้น

“ในช่วงที่ผมคลุกคลีกับวงการเพลงใต้ดินนั้น วงดนตรีที่เล่นกันในช่วงนั้นจะเป็นวง
ที่ทำเพลงขึ้นมาเพื่อเคลื่อนไหวทางการเมือง ของนักศึกษาฝ่ายซ้าย ไม่ได้คิดว่าจะทำเพื่อขาย บาง
ทีก็แจกด้วยซ้ำไป จนมาช่วงหลังเริ่มขยายไปกลุ่มอื่น ๆ เยอะขึ้นถึงได้เริ่มทำเพื่อขายกัน” (ทวีศักดิ์
สุทาววัน, 2547)

ส่วนเพลงใต้ดินในช่วงหลัง ๆ จะไม่เกี่ยวเนื่องกับการเมืองมากนัก แต่จะพูดถึง
ชีวิต ความเป็นอยู่ที่ลำบาก มากกว่า ศิลปินเพลง เช่น วงฟุตบอล วงกรูปี ดิสมอราฐ เป็นต้น ศิลปิน
เหล่านี้จะแสดงดนตรีเปิดหมวก หรือฝากขายตามแผงเทปด้วยตัวเอง แผงเทปแหล่งใหญ่ที่สามารถ
หาซื้อเพลงใต้ดิน ในยุคนั้น ได้แก่ ร้านน้องท่าพระจันทร์ หน้ามหาวิทยาลัยรามคำแหง และ
สนามหลวง แต่ฝั่งสนามหลวงจะเน้นเป็นแบบเล่นโชว์แล้วเปิดหมวกรับบริจาคเงินด้วย เพลงใต้ดิน
แนวเพื่อชีวิตจึงเป็นแนวเพลงแบบแรก ๆ ของไทย ที่มีวิธีการทำงานแบบอินดี้

ในปี พ.ศ. 2532 ค่ายเพลงอินดี้ขนาดเล็ก ได้เริ่มเปิดตัวเกิดขึ้น ซึ่งนำเสนอผลงาน
หลากหลายไม่จำกัดแนวเพลง ค่ายเพลงอินดี้ในยุคแรก ๆ ที่เป็นที่รู้จักจนถึงปัจจุบันนี้ เช่น บริษัท
ไมล์ สโตน เรคคอร์ด จำกัด ซึ่งบริหารงานโดยคุณมานิช พุดตาล ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในฐานะนักจัด
รายการเพลงที่แนะนำเพลงให้ผู้ชมได้รู้จัก ชื่อรายการที่ยังวันอาทิตย์ ทางช่อง 5 โดยมีผลงานที่
สร้างชื่อ ภายใต้สังกัด ไมล์ สโตนเรคคอร์ด ได้แก่ วงดิโอฟาร์ โปรเจ็ค ที่นำเสนอเพลงในแนว
เมทัลหรือค โดยชุดแรกเป็นชุดที่ประสบความสำเร็จมากได้แก่ชุด กุมภาพันธุ์ 2528 และชุดถัดมา
คือ หูเหล็ก นอกจากวงดิโอฟาร์ โปรเจ็ค แล้ว ยังมีวง มาลีฮวนน่า ที่นำเสนอเพลงในรูปแบบเพื่อ
ชีวิต ที่พูดถึงวิถีชีวิต แบบชาวไร่ และวงอื่น ๆ รวมทั้งตัวมานิช พุดตาลเองในฐานะศิลปิน

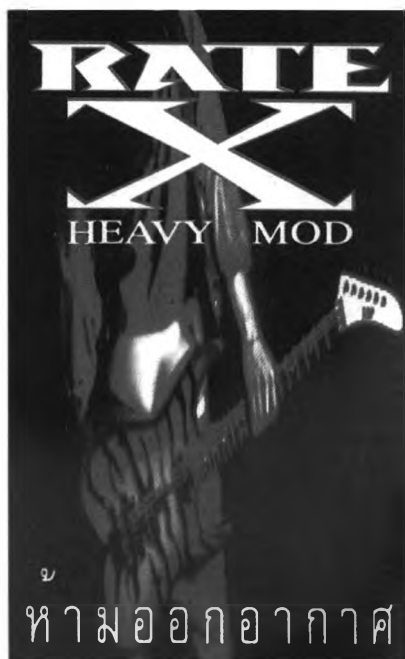
ค่าย ร็อคซ์ เรคคอร์ด ค่ายเพลงเล็ก ๆ ที่ส่งผลงานแปลกแหวกแนว ของวง ซีเปีย
ซึ่งจัดได้ว่าเป็นวงอินดี้ วงแรก ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน โดยเพลงที่ดังสุด ๆ ได้แก่เพลง
“เกลียดตุ๊ด” นอกจากนี้ยังมีกลุ่มดนตรีของ หมูตาวัน ทำผลงานเพลงชุด เฮฟวี มด ที่มีเพลง วง
Y not 7 เป็นนักร้องนำ ที่ประสบความสำเร็จไม่แพ้กัน

“ในยุคนั้นค่ายเพลงหลัก ๆ ของประเทศไทยจะเป็นค่ายเพลงที่มีขนาดใหญ่ คือ
แกรมมี่ เอนเตอร์เทนเมนท์ กับอาร์เอส โปรโมชัน ครองตลาดอยู่ ผมจัดรายการวิทยุ อยู่ที่ฮอตเวฟ
91.5 Mhz. นิ่งคิดว่าทำไมเราต้องรอเพลงของสองค่ายนี้เท่านั้น เลยเริ่มออกไปเสาะหาเพลงแปลก
ๆ โดยเริ่มไปแถวหน้ามหาวิทยาลัยรามคำแหงก่อน ตอนแรกก็งงว่าทำไมไม่มีเพลงพวกนี้ ให้เรา

เปิดเลย เป็นพวกเพลงเพื่อชีวิตในระยะแรก ๆ เพลงน่าสนใจมาก พอเริ่มเอามาเปิดก็เริ่มมีคนส่งเพลงมาให้เรื่อย ๆ เลยทำให้รู้ว่ามียุคเพลงอินดี้เล็ก ๆ น้อย ๆ เยอะ เยอะไปหมดเลย พอคนดนตรีเริ่มเห็นว่ามีสถานีวิทย์ ที่เปิดเพลงหลากหลายแนว จึงเริ่มส่งเพลงเข้ามาในรายการมากขึ้น ทำให้รู้ว่าจริง ๆ แล้วมีวงดนตรีที่ไม่ได้ทำงานแบบค่ายใหญ่อีกเยอะมาก ๆ วงดนตรีที่ มองว่าเป็นวงอินดี้ในระยะแรกเลย คือวงซีเปีย (ภาพประกอบ 4.1) ดังสุด ๆ ในเพลงเกลียดตุ๊ด พอเราเปิดเพลงเกลียดตุ๊ดปั๊บ แฟนเพลงตอบรับดีมาก ตอนนั้นซีเปีย สังกัดค่าย ร็อคซ์ เป็นค่ายอินดี้เล็ก ๆ และอีกวงที่ดังใกล้เคียงกันคือ วง เฮฟวีเมด (ภาพประกอบ 4.2) ซึ่งก็คือกลุ่มของ พี่หมู ตาวัว ทำวงกันขึ้นมา ทำเองขายเอง ไม่ผ่านระบบจัดจำหน่าย 2 วงนี้เหมือนเป็นการจุดประกายให้เป็นที่แพร่หลายขึ้นมา โดยไม่ต้องสังกัดค่ายใหญ่อะไร ก่อนที่จะเกิดกระแสอัลเทอร์เนทีฟ เข้ามา” (ยุทธนา บุญอ้อม, 2547)

รูปภาพ 4.1 ภาพปกเทปคาสเซ็ท วงซีเปีย

รูปภาพ 4.2 ภาพปกเทปคาสเซ็ท วงเฮฟวี มัด

4.2 เพลงอินดี้ ยุคขยายตัว (พ.ศ. 2537-2539)

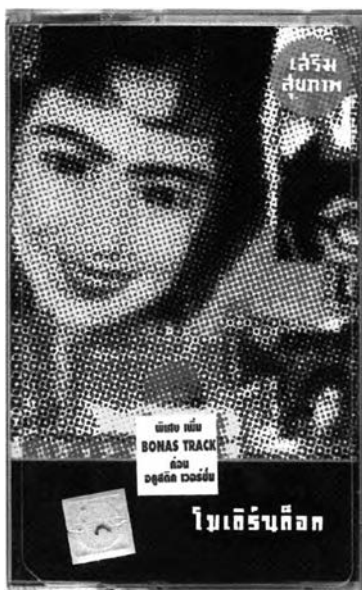
ในช่วงปี พ.ศ. 2534 กระแสเพลงอัลเทอร์เนทีฟ ร็อก (Alternative Rock) หรือ โมเดิร์น ร็อก เพลงร็อกทางเลือกที่เฟื่องฟูมากในอเมริกา และอังกฤษ โดยเฉพาะวงเนอวาน่า (Nirvana) ที่เป็นวงอินดี้ ได้เป็ยดราชนันย์เพลงป๊อป อย่าง ไมเคิล แจ็คสัน ขึ้นสู่อันดับหนึ่งของ บิลบอร์ด ชาร์ต (Billboard Chart) ในฝั่งอเมริกาได้สำเร็จ (การจัดอันดับเพลงโดยนิตยสาร บิลบอร์ดที่ได้รับความนิยม และเชื่อถือมาก ของอเมริกา มีผลต่อยอดขายและตัวศิลปิน อีกทั้งยัง ส่งอิทธิพลไปยังส่วนต่าง ๆ ของโลกด้วย) ส่วนในฝั่งอังกฤษ ก็มีวงอย่าง ไอเอซิส และวงเบลอร์ ประสบผลสำเร็จในแนวเพลงแบบนี้ ส่งผลให้ดนตรีอัลเทอร์เนทีฟ ร็อก ได้กลายมาเป็นเพลงใน กระแสหลัก พร้อม ๆ กับส่งอิทธิพลมาถึงประเทศไทย

ประมาณปี 2536-2537 ดนตรีอัลเทอร์เนทีฟร็อก เริ่มเป็นที่รู้จักผ่านรายการวิทยุ เรดิโอ แอคทีฟ (Radio Active) ของดีเจ วาสนา วีระชาติพลี ซึ่งเป็นรายการเพลงที่ดำเนินการโดย บริษัท ไนท์สโปต โปรดักชั่น จำกัด ได้รับความนิยมมากในขณะนั้น ก่อนที่จะมีศิลปินไทยที่ ทำงานในแนวเพลงประเภทนี้ออกงานอย่างจริงจัง

ในปี พ.ศ. 2537 มีการเกิดขึ้นของค่ายเพลงเล็ก ๆ ที่มี ใช้เงินลงทุนไม่มากนัก และมีวิธีการทำงานที่ไม่ซ้ำซ้อน มองเห็นช่องว่างทางการตลาด ของกระแสเพลงแนวใหม่ที่หลังไหล

เข้ามา จึงผลิตผลงานเพลงแนวใหม่ที่แตกต่างจากเพลงกระแสหลักออกมาเสนอสู่ผู้ฟังกลุ่มใหม่ ๆ ถึงแม้ว่ากลุ่มผู้ฟังจะไม่ใหญ่โตเท่าเพลงในอุตสาหกรรมหลัก แต่ส่วนแบ่งทางการตลาดที่เกิดขึ้นยังสามารถสร้างกำไรให้กับค่ายเพลงเล็ก ๆ ได้ ค่ายเพลงที่เกิดขึ้นในยุคขยายตัว พอสรุปได้ดังนี้

ค่ายเบเกอร์รี มิวสิค ซึ่งเป็นค่ายเพลงเล็ก ๆ ค่ายใหม่ ที่ได้เปิดตัวขึ้นในขณะนั้น ได้ออกผลงานเพลงของศิลปิน วงโมเดิร์น ด็อก โดยใช้ชื่ออัลบั้มชื่อเดียวกับวงว่า “โมเดิร์น ด็อก” (ภาพประกอบ 4.3) ซึ่งแนวดนตรีของวงโมเดิร์น ด็อก เป็นแนวอัลเทอร์เนทีฟ ร็อค สายอเมริกัน วงดนตรีโมเดิร์น ด็อก ได้รับความนิยมอย่างท่วมท้น จากความสดใหม่ของดนตรีที่น่าเสนอ ทำให้เพลงแนวอัลเทอร์เนทีฟ ในประเทศไทยรู้จักอย่างแพร่หลาย กลายเป็นกระแสลูกกลมดิงไฟลามทุ่งในประเทศไทยไม่แตกต่างจากประเทศอเมริกา และอังกฤษ เลย

รูปภาพ 4.3 ภาพปกเทปคาสเซ็ท วงโมเดิร์น ด็อก ชุด โมเดิร์น ด็อก

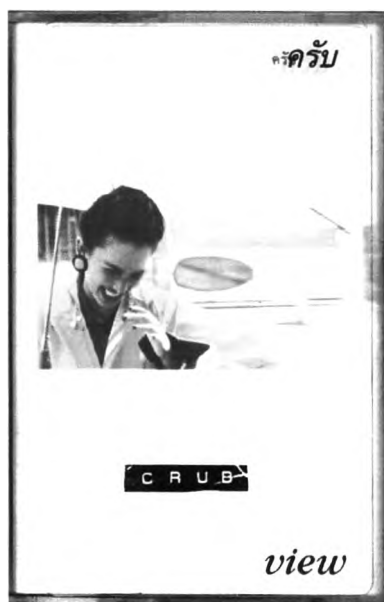
“ ในช่วงนั้นพวกผมกับเพื่อน ๆ ก็ทำดนตรีกันไปในแบบที่ชอบ ยอมรับว่าได้อิทธิพลมาจากวง Nirvana จากทางอเมริกาพอสมควร โดยเพลงของเราเน้นไปที่ท่วงทำนองที่เป็นเสียงกีตาร์หนัก ๆ เสียงกลองกระแทกกระทั้น ส่วนคำร้องผมก็เอามาจากรอบ ๆ ตัว อย่างเพลงบุษบา ก็ได้แรงบันดาลใจมาจากพวงมาลัย หรือเพลงมานี ก็เป็นการเอาเรื่องราวจากหนังสือเรียนสมัยเด็ก ๆ มาใส่ทำนองสนุก ๆ ซึ่งเนื้อร้องเป็นการบอกเล่าถึงเรื่องใกล้ตัวที่อาจถูกมองข้าม และเรื่องราวที่เป็นความจริงแฝงปรัชญาของชีวิต มันเลยทำให้ดูแตกต่างจากเพลงฮิตในยุคสมัยนั้น ที่เนื้อหาทำนอง วนเวียนไปมาเกี่ยวกับความรักเสียส่วนใหญ่ อีกอย่างการแสดง เสื้อผ้า ที่ผมใส่ก็

ไม่เหมือนใคร พวกผมก็ใส่เสื้อผ้าแบบที่ผมอยากใส่ไม่มีใครมากำหนด ทำให้พวกผมมีความแตกต่างและได้รับความสนใจในขณะนั้นมากพอสมควร” (ธนชัย อุชชิน , 2547)

ค่ายเบเกอร์ยังมีการออกผลงานเพลงแนวใหม่ๆ แนว ฮิบฮอป อาร์ แอนด์ บี กรันจ์ หรืองานที่ทำมาเป็นการทดลองตลาดในชุด เบเกอร์ Sampler ของศิลปิน 3 วง 3 แบบ ซิลลี่ ฟูลส์ สโตน ไชล และ วิเศษนิยม เป็นต้น

ค่าย เกคโค มิวสิค โดย บริษัท เกคโค สตูดิโอ คอมเพล็กซ์ จำกัด บริหารงานโดย ณัฐ พิทักษ์จาง ซึ่งมีฐานะเป็นเจ้าของกิจการ ห้องบันทึกเสียง และมีความรักทางด้านเสียงเพลง จากการคลุกคลีทำงานในห้องอัดทำให้ได้รู้จักศิลปินที่มาใช้บริการเป็นจำนวนมากจึงเกิดแนวทางในการทำค่ายเพลงที่มีแนวทางแตกต่างจากเพลงตลาด หรือ เพลงสมัยนิยมในขณะนั้น โดยมีผลงานที่ถือว่าเป็นเพลงกลุ่มอัลเทอร์เนทีฟ หลายอัลบั้มด้วยกันค่าย เช่น วงครับ วงคิดแนปเปอร์ ที่มี ปิ่น เก็จมณี พิชญธรณรงค์สงคราม เป็นนักร้องนำ และศิลปินพยับ

สำหรับวงครับ ได้ออกอัลบั้ม ชื่อ View (ภาพประกอบ 4.4) ซึ่งถือว่าเป็นอีกหนึ่งตำนานของวงการเพลงไทย ซึ่งอัลบั้มนี้ยังคงเป็นอัลบั้ม ที่ยังคงทันสมัยอยู่ วงครับ เป็นวงดนตรีวงแรก ๆ ที่ยึดแนวเพลง อัลเทอร์เนทีฟ ในทางบริตป๊อป (British Pop) ซึ่งเป็นอัลเทอร์เนทีฟ แบบฝั่งอังกฤษ ผลงานอัลบั้ม View ไม่ประสบความสำเร็จในตอนนี้ออกวางขาย แต่ได้รับการยอมรับในปัจจุบัน

รูปภาพ 4.4 ภาพปกเทปคาสเซ็ท วง ครับ ชุด View

“ ตอนผมทำงานชุด View ผมไม่รู้เรื่องกระแสเพลง อะไรหรอกครับ ผมกับเพื่อน ๆ ก็ทำไปเรื่อย ๆ แบบที่ผมชอบ แล้วก็ออกวางขายเลย แต่พวกผมก็ไม่ได้ประสบความสำเร็จอะไร แต่เมื่อถึงตอนนี้คนมาถามผมถึงงานชุดนี้บ่อย ๆ เลยรู้สึกว่างานอัลบั้มนี้ มันก็เหมือนเป็นตำนานเหมือนกัน” (รุ่งโรจน์ อุปถัมโพธิวัฒน์, 2547)

นอกจากวงโมเดิร์นด็อก และวงครับแล้ว ยังมีวงดนตรีแนวอัลเทอร์เนทีฟ เกาะกระแสออกมาอีกมากมาย เกิดค่ายเพลงขนาดเล็ก จำนวนมาก ผลงานเพลงของค่ายเล็กที่ออกมาสู่ตลาดในขณะนั้น พอสรุปได้ดังนี้ (ภาพประกอบ 4.5)

ค่าย ใจ๋ มาย ก๊อด โปรดั๊กชั่น บริหารงานโดยชนินทร์ โปสภากิจวัฒน์ อดีตผู้บริหารของค่ายเพลงครีเอทีฟ โดยมีศิลปิน The Must เป็นศิลปินแนวอัลเทอร์เนทีฟที่โด่งดังมาก จากชุด The Must

ค่ายบุฟ เรคคอร์ด จากการบริหารงานของ รุ่งโรจน์ อุปถัมโพธิวัฒน์ อดีตสมาชิกวงครับ หลังจากที่ไม่ประสบความสำเร็จกับอัลบั้ม View รุ่งโรจน์ ยังไม่หันหลังให้กับวงการเพลง แต่ยังคงเดินหน้าทำ ค่ายเพลงของตนเอง โดยมีศิลปิน ได้แก่ แอนท์ ธรัญญา สัตย์บุตรและวงสี่เต่าเธอ

ค่ายเวิร์ด มิวสิค มีศิลปิน เนิร์สเซอร์ ชาวนด์ ชุด อนุบาลโปรเจกต์ ที่มีเพลงหวาน ฮิตติดหู หรือชุด 11รด

ค่ายฮิสเทอรีน สกาย เรคคอร์ด มีศิลปิน ได้แก่วงพราว ที่ทำเพลงแนวป๊อป ร็อค และ วงพาราไดออกซ์

ค่ายสโตน เรคคอร์ด วง บ็อกเซอร์ วงลำดวน วง XL สเต็ป เป็นต้น

ค่ายร้องเสียงลำไย วงละอองฟอง และ สตรีท ฟิงท์ โรลเลอร์

นอกจากนี้ยังมีค่ายเพลงเล็ก ๆ กลุ่มศิลปิน อื่น ๆ ที่ออกผลงานเพียงหนึ่งอัลบั้มอีกเป็นจำนวนมาก เช่น ไชลเอาร์ท มิวสิค มีผลงานชุด ซิคไซด์ ค่ายแลมด้า 3 มิวสิค มีผลงานชุด โรสแมรี่ โดยค่ายเพลงอัลเทอร์เนทีฟในยุคนี้ ส่วนใหญ่ ใช้บริการการจัดจำหน่าย โดย บริษัท ออนป้า มาร์เก็ตติ้ง จำกัด และมีบางส่วนที่ใช้บริการการจัดจำหน่ายของบริษัท เอ็ม จี เอ จำกัด

รูปภาพ 4.5 ปกเทปคาสเซ็ท และ ซีดี ในยุคอัลเทอร์เนทีฟ เพลงฟู

4.3 เพลงอินดี้ ยุคกลืนกลาย (พ.ศ. 2540-2542)

ในระหว่าง ปี พ.ศ. 2537-2539 เป็นยุคที่เพลงอินดี้ แนวอัลเตอร์เนทีฟ ขยายตัวมากที่สุด และในช่วงปลายปี พ.ศ. 2539-2542 ค่ายเพลงที่เป็นบริษัทต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทย พบว่ามีการขยายตัวอย่างมากของเพลงแนวอัลเตอร์เนทีฟ ในประเทศไทย จึงเปิดแผนกเพลงไทยขึ้นมาเพื่อทำงานเพลงแนวนี้ออกมาซึ่งส่วนแบ่งของตลาดโดยใช้บในการสื่อสาร โดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างเต็มที่ไปยังกลุ่มผู้ฟัง โดยค่ายเพลงต่างประเทศ ที่มีแผนกเพลงไทย และทำผลงานเพลงแนวอัลเตอร์เนทีฟ (ภาพประกอบ 4.6) ออกมาวางจำหน่ายพอสรุปได้ดังนี้

ค่ายวอร์เนอร์ มิวสิค มีผลงานเพลงแนวอัลเตอร์เนทีฟ ที่เป็นที่รู้จัก ได้แก่
วงบาร์บี้

ค่ายอีโมเนอร์ ค่ายเพลงไทย สังกัด อีเอ็มไอ เพื่อผลิตผลงานเพลงออกมา มีวงดนตรีที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ สไมล์บัฟฟาโล เป็นต้น

ค่ายบี เอ็ม จี เอนเตอร์เทนเมนท์ ออกดี๊ ซึ่งประสบความสำเร็จได้รับความนิยมมากในชุดเป็นเหตุ ศิลปินหญิง เนติมา

ค่ายโซนี่ มิวสิค มีศิลปินที่เกิดขึ้นในยุคนี้ อาทิ เม ภทรวรินทร์ ทิมกุล อัยย์ พรรณี วีรานุกูล ป้าง นครินทร์ กิ่งศักดิ์ โดยเฉพาะป้าง นครินทร์ ได้ส่งผลงานเพลงในชุดใช้ป้าง ออกมาได้รับความนิยมอย่างมาก จนกลายเป็นเพลงในกระแสในที่สุด

รูปภาพ 4.6 ปกเทปคาสเซ็ท และซีดี ในยุคอัลเตอร์เนทีฟ เฟื่องฟู ที่ออกโดยค่ายเพลงต่างประเทศ

เพลงอัลเตอร์เนทีฟ เริ่มถูกกลืนเข้าไปเป็นเพลงตลาดมากขึ้น เมื่อค่ายเพลงขนาดใหญ่ในอุตสาหกรรมเพลงของประเทศไทยอย่าง บริษัท แกรมมี่ เอนเตอร์เทนเมนท์ จำกัด ในขณะที่นั้น เริ่มจับทางในแนวเพลงแบบนี้ได้ จุดที่ทำให้แยกว่าเป็นอินดี้หรือไม่ใช่อินดี้ คือ เมื่อค่ายเพลง

แกรมมี ได้ปล่อยผลงานเพลงของวง Y not 7 และทำอัลบั้มออกมา ทั้งชาวนด์และลำเนียงดนตรี เป็นแบบที่ชาวอัลเตอร์เนทีฟ ผลิตกันออกมาขายในท้องตลาด ไม่ได้มีความแตกต่างกันเลย จนกระทั่งงานเดี่ยวของอำพล ลำพูน ชุด อำพลเมืองดี ซึ่งมีวิธีการทำงานแบบค่ายเล็ก ๆ ทำกัน ผู้ฟังบริโภคเพลงที่เป็นของค่ายใหญ่ก็มีคุณภาพดีกว่าค่ายเพลงอินดี้เล็ก ๆ ซึ่งเหมือนกลับเข้าสู่ กระแสดั้งเดิม ค่ายใหญ่ไม่จำเป็นต้องลองของใหม่อีกต่อไป ถ้ามองว่าเพลงแนวนี้ขายได้ ก็ทำตามกระแส และทำในแบบอุตสาหกรรมเพลงขนาดใหญ่เต็มรูปแบบ เกิดฟองสบู่แตก เพลงอัลเตอร์เนทีฟ ในเมืองไทย จึงล่มสลายไป

พวกค่ายอินดี้เล็ก ๆ จำนวนมาก ต้องปิดตัวเองลงไป ศิลปิน หรือนักดนตรี บางส่วนก็ไปทำงานให้ค่ายใหญ่ บางส่วนก็ไปทำอาชีพอย่างอื่น เนื่องจากงานเพลงยึดเป็นอาชีพหลักไม่ได้แล้ว

4.4 เพลงอินดี้ ยุคสร้างตัวตน (พ.ศ. 2543-2544)

ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2543 การโด่งดังของกระแสเพลงอินดี้ได้เกิดขึ้นมาอีกครั้ง เมื่อมีสื่อวิทยุรายการวิทยุ Fat Radio 104.5 Mhz. เดิมใช้ชื่อว่า V FM ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบ รายการจากเดิมที่เปิดเพลงฮิตเพลงดังทั่วไป มาเป็น รูปแบบใหม่ คือจะเลือกเปิด "เพลงฮิตที่ดี และ เพลงดีที่ฮิต" ซึ่งไม่จำกัดค่ายเพลงว่าจะมาจากค่ายขนาดใหญ่ ค่ายขนาดกลาง หรือค่ายขนาดเล็ก หรือไม่มีค่าย แต่ต้องเป็นเพลงที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่น่าสนใจถึงจะได้รับการเผยแพร่ เมื่อศิลปิน เริ่มเห็นว่ามีสื่อวิทยุที่เปิดกว้างในการเปิดเพลงจึงส่งเพลงเข้ามาให้เรื่อย ๆ จุดนี้เองเป็นจุดที่สร้าง กระแส เพลงอินดี้ และค้อย ๆ เติบโตขึ้น ประกอบกับเทคโนโลยีการผลิตเพลงก้าวหน้าขึ้น โดยมีการใช้คอมพิวเตอร์ในการผลิตเพลงมากขึ้น ทำให้ต้นทุนในการผลิตเพลงถูกลงมาก จึงเป็น โอกาสให้กับค่ายเพลงใหม่ ๆ ที่เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มคนเล็ก ๆ ที่มีความรักในเสียงเพลง สามารถสร้างสรรค์เพลงในแบบที่ตนเองชอบได้ง่ายขึ้น กลายเป็นเพลงแบบที่แตกต่างจากค่าย เพลงอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

นอกจากนี้ทางรายการได้มีการจัดกิจกรรม Fat Festival ขึ้นโดยในปีแรก ปีพ.ศ. 2544 นั้น จำนวนผู้เข้าร่วมงานที่เป็นกลุ่มแฟนเพลงอินดี้ ยังมีจำนวนไม่มากประมาณ 20,000-30,000 คน "ศิลปินและวงดนตรีที่มาเล่นในงานเราต้องไปขอเชิญมาช่วยกันเล่นให้แฟนเพลงฟัง มีศิลปินที่ขึ้นเวที เพียง 26 ศิลปินเท่านั้น และต้องเล่นทั้งสองวัน เราต้องยืนยันว่ามีคนดูจริง ๆ เช่น วงสตรีท ฟังค์ โรลเลอร์ ละอองฟอง ดาจิม พาราไดกซ์ วงเหล่านี้ยังไม่ดัง และไม่เป็นที่รู้จักเท่า ปัจจุบัน" (ยุทธนา บุญอ้อม, 2547)

ในขณะเดียวกัน ได้มีค่ายเพลงอินดี้จำนวนมากเกิดขึ้น วงดนตรีและศิลปินที่ได้รับความนิยมในแนวอินดี้เกิดขึ้นในช่วงนี้มากมาย ดังนี้

ค่ายสมอลรูม โดย รุ่งโรจน์ อุปถัมภ์โพธิวัฒน์ หนึ่งในสมาชิกผู้ก่อตั้งวง ครับ หลังจากล้มลุกคลุกคลาน เปิดและปิดค่ายบูฟ เรคคอร์ด แล้ว ได้กลับมาทำงานเพลงต่อไป และได้มาร่วมมือกับเพื่อนๆ ซึ่งเป็นนักดนตรีวงพราว เปิดเป็นกลุ่ม Small Room รับทำงานเพลงโฆษณา และทำอัลบั้มรวมเพลง ชุด สมอลรูม 001 ออกวางจำหน่าย และได้รับความนิยมในแบบอินดี้ อย่างล้นหลาม

ค่ายหัวลำโพงริดติม โดย นครินทร์ ธีระภินันท์ หัวหน้าวงทีโบน และ วิชญ วัฒนศัพท์ อดีตสมาชิกวงละอองฟอง ได้ออกมาทำงานในนามวงวงเดอะ โฟโต้ สติกเกอร์ แมชชีน และผลิตงานรวมเพลง ในนามหัวลำโพงริดติม ออกมาอีกหลายชุด และสร้างวงใหม่ขึ้นมาอีกหลายวง ได้แก่ สกาแล็คซี่ เดย์ทริปเปอร์ เป็นต้น

ค่ายแพนด้าเรคคอร์ด โดย โสมสิริ แสงแก้ว อดีตสมาชิกวงซบใน กับวงใหม่ในนาม แบร์ การ์เดน และงานรวมเพลงของค่ายแพนด้า เรคคอร์ดออกมา

ค่ายแอร์พอร์ต สตูดิโอ โดย วลิส สุระเวช ไพรวดีวเซอร์ และศิลปิน วงเคหะสถาน และงานรวมเพลงรักชุด แกลเลอรี ออฟ เลิฟ 1-2

4.5 เพลงอินดี้ ยุคกระแสทางเลือก (พ.ศ. 2545-2548)

ในปี พ.ศ. 2545 เพลงอินดี้มีอิทธิพลสูงมากต่อกลุ่มวัยรุ่นในหมู่นักศึกษา และก่อให้เกิดกระแส "อินดี้" และ "เด็กแนว" เกิดขึ้นเป็นแพชชั่น และไลฟ์สไตล์ เช่นการดูภาพยนตร์ การอ่านหนังสือ นิตยสาร จนกระทั่งการแต่งกายที่เป็นจุดเด่นที่สุด เนื่องจากมีการแต่งที่คล้าย ๆ กัน หรือเป็นแนวเดียวกัน

“เพลงอินดี้จะเป็นผลงานแรก ๆ ที่ทำให้เรารู้จักกับกลุ่มอินดี้อีกก่อน หลังจากนั้นไม่นานอินดี้ได้ขยายเข้าสู่วงการอื่น ๆ ทั้งภาพยนตร์ หนังสือ นิตยสาร ดูเหมือนอินดี้กำลังจะกลายเป็นทางเลือกใหม่ที่ใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ “ (นิตยสารคลีโอ , 2546)

จากการขยายตัวของเพลงอินดี้ที่รุกเข้าไปยังสื่อต่าง ๆ โดยมีจุดเริ่มต้นที่มีสื่อรายการวิทยุ อย่าง แพต เรดิโอได้สนับสนุน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวงการเพลงในเมืองไทย หลายอย่างในปี 2545 ทางรายการได้มีการจัดกิจกรรม Fat Festival ครั้งที่ 2 ที่ห้างอิมพีเรียลลาดพร้าว ขึ้นอีกครั้ง ครั้งนี้มีแฟนเพลงผู้ฟังรายการไปร่วมงานมากถึงประมาณ 200,000 คนได้ มี

วงดนตรีและค่ายเพลงอินดี้เป็นจำนวนมาก ที่ไปร่วมกิจกรรมซึ่งเป็นจุดหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึง กระแสและการเจริญเติบโตของเพลงอินดี้ ที่ขยายวงกว้างมากขึ้น

สำหรับผลงานเพลงอินดี้ที่ได้รับการเผยแพร่จากทางสถานียังได้รับความนิยมและ กระจายไปสู่แฟนเพลงเป็นวงกว้างมากขึ้น ศิลปินอินดี้ ที่ประสบผลสำเร็จจากการทำเพลงอินดี้ ได้มีโอกาสก้าวเข้าไปทำงานกับค่ายเพลงอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ทั้งแบบที่ยังคงความเป็นเพลง แบบอินดี้ไว้ หรืออาจเปลี่ยนแปลงตามการทำงานแบบค่ายเพลงอุตสาหกรรมขนาดใหญ่บ้าง โดย จะจำแนกออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ และแสดงเป็นตาราง ได้ดังนี้

ตาราง 4.1 ตารางจำแนกการทำงาน และการโยกย้าย ค่ายของศิลปินอินดี้

ทำงานแบบอินดี้	ทำงานกับค่ายเพลงขนาดกลาง และภายใต้อุตสาหกรรมขนาดใหญ่
1. ค่ายกะทิ กะลา โดย ศุ บุญเลี้ยง สมาชิกวงเฉลียงที่ยังคงทำงานใน แนวทางของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ผลงานเพลง ชุดลำลอง	1. กลุ่ม โมโนโทน วงสครับ วงสติท ฟังค์ โรลเลอร์ เข้าสังกัด แบคซีฟ ค่ายเพลงภายใต้สังกัด โซนี่ มิวสิค บีอีซี เทโร
2. ค่ายกุนช็อคคลับ จากการบริหารงาน ของ คุณธนโชติ เพียรเสมา หรือ เปี้ยก ดีเจสยาม ที่ทำงานเพลงใน แบบรวมศิลปินออกมาอย่าง สม่ำเสมอ ผลงานชุด play it again, Be Free, Check in	2. บ้านลำดวน วงลำดวน เข้าสังกัด อาร์ เอส โปรโมชัน 3. มินท์ สวรรยา แก้วมีชัย และวงไข เดือน จากสังกัดซีเนเรคคอร์ด ย้าย ไปสังกัด มอนสเตอร์ มิวสิค ค่าย เพลงภายใต้สังกัดอาร์เอสโปรโมชัน บริหารโดยพิสุทธิ์ ทรัพย์วิจิตร
3. ค่ายกรูฟวิน เฮาส์ เรคคอร์ด โดยณัฐ วุฒิ พันธุ์สายเชื้อ อดีตสมาชิกวง บอยไทย กับผลงานชุด บางกอก อคูสติค	4. วงช็อคโกแล็ค คิต และ ฮัม ศิลปิน เบดรูม สตูดิโอแบบอินดี้ เข้าไป ทำงานกับค่ายเพลงโกดัง สังกัด จี เอ็ม เอ็ม แกรมมี่
4. ค่ายควอเตอร์แมน มิวสิค ผลงาน ศิลปิน Suburbian สุดสรร วงศ์ สมุทร ที่นัดกับการทำเพลงแนวฮิป ฮอป	5. วงพาราดีออกซ์ วงโซฟา วงเดย์ ทริป เปอร์ เข้าร่วมงานกับ จีนี่ เรคค ออร์ด ค่ายเพลงหนึ่งที่ จี เอ็ม เอ็ม แกรมมี่ ได้รวบรวมศิลปิน ที่
5. ค่ายคัลเลอร์บาร์ เรคคอร์ด กับ	

ทำงานแบบอินดี้	ทำงานกับค่ายเพลงขนาดกลาง และภายใต้อุตสาหกรรมขนาดใหญ่
<p>ผลงานของวงแนวป๊อป ฟังก์ ชื่อ ฟังก์กี้ วา วา</p> <p>6. ค่ายจัดติส มิวสิค ผลงานเพลงแนว ฮาร์คอร์ เดท เมทัล ของวง กระสัน แอนโนมีมีส</p> <p>7. ค่ายโตบ มิวสิค ผลงานรวมเพลงชุด โตบ โดยนพ พรธานี</p> <p>8. ค่ายเพลย์ กราวด์ ผลงานของวงพี รายเคย์ และศศิ ลิลินทวานิช</p> <p>9. ค่ายแพนด้า เรคคอร์ด ผลงานเพลง ของวง แบร์ การ์เด็นท์ วงดิอีสบาวน์ ดาวเนอร์</p> <p>10. ค่ายแพลนเน็ต มิวสิค ผลงานของ นักร้องสาว แพม ลลิตา ตะเวทิกุล</p> <p>11. ค่ายไม้ไต้คิด ผลงานเพลงของวง Basket Band</p> <p>12. ค่ายรีแฮป เรคคอร์ด ผลงานเพลง ของวงฟุตอน</p> <p>13. ค่ายเลอ มิวสิค ผลงานเพลงของ ทอดด์ ลาเวลล์</p> <p>14. ค่ายแลมด้า เรคคอร์ด ผลงานเพลง ของวงลูซี่ ซูเอไซด์</p> <p>15. ค่ายหัวลำโพง ริตติม ผลงานเพลง ของวงทีโบน เดอะ ไฟโต้ สตีกเกอร์ แมชชีน หนุ่ม ทีโบน แก๊ป ทีโบน, ริค วชิรปิลันธิ์</p> <p>16. ค่าย อาร์ไอพี สตูดิโอ วงเพลย์ กราวด์</p>	<p>ทำงานในรูป แบบอินดี้</p> <p>6. วงสกาแล็คซี่ ที่เคยสังกัดค่าย หัวลำโพง ริตติม ย้ายไปร่วมงานกับ ค่าย แมดแคท ค่ายเพลงในสังกัด จี เอ็ม เอ็ม แกรมมี่ มีศิลปิน</p> <p>7. ศิลปิน ปราโมทย์ วิเลปะนะ จากวงหมี พูห์ แห่งค่ายอินดี้ คาเฟ่ ย้ายเข้าไป ทำงานร่วมกับค่าย โซนี่ มิวสิค บีอีซี เทโร</p>

ทำงานแบบอินดี้	ทำงานกับค่ายเพลงขนาดกลางและภายใต้อุตสาหกรรมขนาดใหญ่
17. ค่ายอะตอมมิก ลับบลิ่ง วง ออสซิลเลเตอร์ 2 18. ค่ายอินดี้ คลับ รวมเพลงชุด Love Profile 1 และ 2 19. ค่ายอินดี้ คาเฟ่ ผลงานของวง ลิเบอร์ตี แมดแพคอิท สีสมิติไลท์ 20. ค่ายฮิปโปร ผลงานรวมเพลงชุด ดิจิตอลเอจ ศิลปินแฟรงค์ ศิลปินวรรณนา วีระวรรณนะ 21. ค่ายเบเกอร์มีวสิค ผลงาน โมเดิร์น ด็อก บอย โกสิยพงษ์ กรูฟไรเดอร์ ฟลัว เครสเซนโด เป็นต้น	

ตาราง 4.1 ตารางจำแนกการทำงาน และการโยกย้าย ค่ายของศิลปินอินดี้ (ต่อ)

จากตาราง 4.1 ดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ในยุคที่เพลงอินดี้รุ่งเรืองสูงสุด ค่ายเพลงและศิลปินอินดี้ที่เป็นค่ายเล็ก จำนวนมากยังคงทำงานแบบอิสระแบบที่ตัวเองต้องการ ในขณะที่ศิลปิน วงดนตรี หรือค่ายเพลงอินดี้ส่วนหนึ่ง ได้ย้ายเข้าไปร่วมงานกับบริษัทขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ เพื่อต้องการเผยแพร่ผลงานให้แพร่หลายยิ่งขึ้น และอีกนัยหนึ่งค่ายเพลงขนาดกลางและขนาดใหญ่ มองเห็นการเติบโตของตลาดเพลงอินดี้ จึงเปิดรับศิลปินเหล่านี้ มากขึ้น

ในปลายปี พ.ศ. 2547 มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับธุรกิจเพลงในประเทศไทย และเพลงอินดี้ เนื่องจากค่ายเพลงเบเกอร์มีวสิค ได้มีการรวมตัวกับค่ายเพลงโซนี่ มีวสิค ปิ๊ตตีเทโร ผลจากการควบรวมกิจการของธุรกิจของบริษัทแม่ในต่างประเทศ ส่งผลให้บริษัท กลุ่มผู้บริหารของบริษัท เบเกอร์ มีวสิค ได้แก่ ชิวิน (บอยด์) โกสิยพงษ์ และกมล สุโกศล แคลปป์ ตัดสินใจลาออกจากค่ายเบเกอร์ มีวสิค และแยกตัวออกมาเปิดค่ายเพลงใหม่ ในนาม เลิฟ อีส โดยมีศิลปินบางส่วน ของเบเกอร์ มีวสิค มาร่วมงานด้วย ส่วนศิลปินที่หมดสัญญา จากค่ายเป็นจำนวนมาก ไม่ได้ทำการต่อสัญญา ได้แก่ วงโมเดิร์น ด็อก กรูฟไรเดอร์ ป๊อ โยคี เพลย์บอย ธีร์ ไซเดซ ไชล ออฟเตอร์ ซิกซ์ เป็นต้น

“ทุกวันนี้ผมมองว่า อินดี้ ถือเป็นกระแสหลักไปแล้ว ตั้งแต่ ป๊อด โมเดิร์น ด็อก ไปเป็น พรินเซนต์เตอร์ ให้กับ มือถือ AIS ในขณะนั้น ซึ่งถือว่า AIS กล้ามาก ที่เลือกเข้ามาเป็น พรินเซนต์เตอร์ เพราะขณะนั้น ป๊อดไม่ใช่คนระดับเมนสตรีมแน่นอน แต่ดังที่สุดแล้วในฝั่งอินดี้ แต่การไปโผล่ ในฐานะตัวแทนของวัยรุ่น มันแสดงให้เห็นว่าไอ้ฟากอินดี้ มัน cross มาเป็นเมนสตรีมไปเรียบร้อยแล้ว” (ยุทธนา บุญอ้อม, 2548)

สำหรับค่ายเพลงอินดี้ ต่าง ๆ ก็ยังคงผลิตผลงานเพลงออกสู่ตลาดอย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นค่ายเพลงเล็ก ชั้่นนำอย่าง สมอลูม หัวลำโพงริดติม แพนด้า เรคคอร์ด เป็นต้น หรือการควบรวมกิจการของ ค่ายโซนี่ มิวสิค บีอีซีเทโร กับค่ายเบเกอร์ มิวสิค ก่อให้เกิดการแยกตัวเป็น ค่ายเพลงอินดี้ค่ายใหม่ เลิฟอิส มิวสิค อีกทั้งค่ายเพลงอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ บริษัท จี เอ็ม เอ็ม แกรมมี่ (มหาชน) จำกัด เปิดค่ายเพลง สนามหลวงการดนตรี เพื่อทำงานในแนวทางแบบอินดี้เต็มรูปแบบ

และมียังมีศิลปินอินดี้หน้าใหม่เกิดขึ้นอีกมากมาย ทรายโตที่มีตลาด สื่อ และช่องทางสำหรับการเผยแพร่ผลงาน เพลงอินดี้ ยังคงเป็นทางเลือกให้กับกลุ่มผู้ฟังที่ชอบความแตกต่างและหลากหลาย “ค่ายเพลงและศิลปินต่าง ๆ ได้เรียนรู้ และปรับตัว ให้การทำงานเป็นระบบมากขึ้น ไม่ใกล้เคียงกับความแบกะดิน แบบยุคอัลเทอร์เนทีฟ” (รุ่งโรจน์ อุปถัมโพธิวัฒน์, 2548) และเพลงอินดี้จะอยู่คู่กับวงการเพลงกระแสหลักไปเรื่อย ๆ